

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש
'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום שני פרשת מקץ | כ"ה בסליו תשפ"ז

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

אין מלך בישראל

בשיעור הקודם התחלנו בע"ה ללמוד את ה'יוצר' 'אודך כי עניתני ותי לי', שחובר ע"י רבינו שמואל דג קטן בן רחביהו מבית מדרשו של מהר"ם מרוטנבורג זי"ע הי"ד. ולמדנו שכשאנטיוכוס ראה שהוא מפסיד במלחמות עם תלמי ועם רומי, וכמו דב שכול הוא עגיע לארץ ישראל היושבת על הדרך בין סוריה למצרים, ובהיותו בדרך חשב לכלות את זעמו על ישראל היל"ת, כי לבנ"י לא היה כח צבאי וחיילים, כי ביהמ"ק היה קיים ולא היה מלך לישראל.

למי זה משנה מה הסדר של האלילים

וציווה אנטיוכוס על בני ישראל שיקבלו עליהם את תרבות יון, וחשב שיצליח בדרכו, כי בכל שאר המדינות קבלו את התרבות הזאת, את המהלך הזה התחיל אלכסנדר מוקדון שכבש מדינות רבות, [ועד היום הזה יש על שמו הרבה ערים אלכסנדריה ואלכסנדרוס] וכך הוא השליט את תרבות יון על כל שאר המדינות. כי לגויים אין נפק"מ בין תרבות פרס לתרבות יון, מה זה משנה איך הם מסדרים את האלילים באופן כזה או כזה.

אוטונומיה תרבותית

אנטיוכוס ידע שתושבי ארץ ישראל לא קיבלו את תרבות יון, כי בזמן שאלכסנדר מוקדון רצה להשליט את תרבות יון על א"י, שמעון הצדיק עשה איתו הסכם, וכמבואר בגמ' סוף מסכת יומא" שאלכסנדר מוקדון השתחוה לפני שמעון הצדיק, ואמר שהדמות הזאת מנצחת לפניו במלחמותיו. ואז בני ישראל קיבלו כעין 'אוטונומיה' שפטורה מתרבות יון. כמו אי של דעות שונות מהתרבות שהתפשטה בכל המדינות השכנות. והיה זה חידוש פלא, כי בסוריה מימין שלטה תרבות יון, ובמצרים משמאל שלטה תרבות יון, רק כאן בארץ ישראל היה לבני ישראל רשות להחזיק באמונת ישראל ולעבוד עבודה בביהמ"ק בלי שום התרשלות.

לשלול את הרשיון שנתן אלכסנדר מוקדון

אלא שאחר שבני ישראל למדו מהשכנים והתחילו להתיוון, ומסופר בסוף מס' סוכה (נו:): שאפילו חלק מהכהנים החלו להתרשל מעבודת המקדש, לא מצד גזרה אלא מצד רפיון ומשיכה לתרבות יון, וכמבואר בב"ח סי' תר"ע, ואז הקב"ה הכניס ברעיונו של אנטיוכוס המנוצח כדוב שכול שיבא לארץ וישראל וישלול מהם את הרשיון שאלכסנדר מוקדון נתן לשמעון הצדיק, ויכפה עליהם את תרבות יון חס ושלו.

כָּכָל הַגּוֹיִם בֵּית יְהוּדָה?

זה היה נראה בעיניו משימה קלה, שהרי לבני ישראל לא היו כלי זיין ושום הנהגה צבאית. והארץ הייתה נתונה להשפעת המלחמות שבין תלמי מימין לבין אנטיוכוס משמאל, ד' דורות ניצחו בית תלמי את אנטיוכוס וא"י הייתה לצד תלמי, וד' דורות היו לצד אנטיוכוס. עכ"פ עיקר רצונו של אנטיוכוס היה 'להשכיחם תורתך', כי ידע שלבני ישראל יש תרבות מיוחדת, שלא ככל הגויים בית ישראל.

לזכות לאור תורה צריך ברית מילה

וביאר הגרעק"א זי"ע שגם כל הגזירה על ברית מילה הייתה למטרה זו 'להשכיחם תורתך', כי כדי שיזכו לאור תורה מוכרח ברית מילה, לכך גזר על המילה כדי להכניס בישראל תרבות יון ח"ו.

חיזוק גדול למסירות נפש על קידוש ה'

וכמו שנתבאר לעיל שהוא השאיר אחריו את פוליפוס הרשע והוא השתדל להכשיל את ישראל מגדול ועד קטן, אבל עם אלעזר הכהן הזקן בן תשעים שנה הוא לא הצליח, ואפילו לא למראית העין, וגם לא עם ילד השעשועים הקטן שבשבעת בניה של חנה. וכמובן שגם בכל הגילאים שביניהם היה חיזוק ותוקף גדול מאד למסור את נפשם על קידוש השם. ואפילו אנשים שהיו מאד חלשים ברוחניות, התחזקו מאד בשעת הגזירות

לשוב לדת משה וישראל במסירות נפש.

המשך ביאור הפיוט

חִידָשׁ הַרְשָׁע עוֹד גְּזוּרְתִּיו - הרשע פוליוס חידש עוד גזירות, לאחר שראה שגזירותיו הראשונות לא הצליחו, הוא שמע שבני ישראל עושים ברית מילה בחשאי, ועשו סימנים באור הנר ובריחים^ב וכו'. לכן חידש גזירה -

נִשְׁלָא לְהַזְכִּיר שֵׁם יִשְׂרָאֵל וְדִתוֹתָיו - וזה התבטא גם בגזירה של לקבוע מזוזה בדלתי הבית. מה עשו ישראל עקרו את משקופי הדלתות, שיהיה פטור ממזוזה ע"פ דין. וזה הטעם שמדליקים נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ, כי מה שכיום יש לנו דלת לבית זה חלק מהנס. ב"ה יש לנו מזוזה מימין ונר חנוכה בשמאל. לולא נר חנוכה משמאל לא הייתה לנו מזוזה בימין.

כִּי אִם בְּנִימוּסֵי יוֹנִי וְחֻקוֹתָיו - כי הכריחו את ישראל לכתוב כמה מיני ביטויים של התיוונות, על קרן השור שאין להם חלק באלקי ישראל, וכן עוד סימני קעקוע וכדו' כתרבות יון. הם צוחקים על חוקי ישראל, להם יש חוקים מצחיקים הרבה יותר.

עבדי תרבות אופנת הלבוש

ראיתי ב'אוצר החכמה' ספר שחיבר איש כשר ובו הוא עושה חוכא ואטלולא מהמשכילים, וחיבר כביכול ד' סימנים ראשונים שבשו"ע, שהמשכילים לועגים על הלכות לבישת בגדים וכו', שהקב"ה מעיין איך אתה לובש את הנעליים ימין קודם לשמאל, וקשירת שמאל קודם לימין. וכתב בדרך ליצנותא דעבודה זרה שגם המה בהמה יש להם חוקים והלכות השכמת הבוקר ולבישת בגדים, כי החלק התחתון של העניבה צריך להיות דווקא מכוסה בחלק העליון של העניבה, ויש "הלכות" לכפתור הזהב שבחולצה, ולקצוות הנעליים שצריכים להיות מדויק, ולנוצה בכובע שתהא דווקא בגודל וברוחב מסוים, ובכל פרטיהם ודקדוקיהם. וכפי הנראה שאת החוקים שלהם הרבה יותר קשה לקיים מההלכות הקדושות שבשו"ע... אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים לרוח והבל.

למה ג'ינס קרוע שווה יותר?!

וזה שהזכיר כאן נִימוּסֵי יוֹנִי וְחֻקוֹתָיו, ועל בני ישראל כתב וְדִתוֹתָיו ולא 'חוקותיו', כי רק מנהגי הבלי הגויים הם ממש חק בלי טעם, למה לפני עשרים שנה יפה ללבוש מכנסיים רחבים, והיום נהיה יפה ללבוש מכנסיים צרות צרורות, פעם הכובע היה מקומט לכאן, מה ענין קמט בתוך הכובע, מימין ושמאל ומלמעלה, זה ממש חק בלי טעם. וכ"ש השגעון של מכנסיים בלויי סחבות עם קרע שאינו מתאחה, והרי אפילו פרה אדומה איננה חק כמו חק כזה, לוקחים מכנס ג'ינס חדש ויפה, ומשפשפים אותו כאילו כבר לבשו אותו עשרים שנה, ועל מכנס כזה משלמים יותר יקר, והמהדרין מן המהדקין מוסיפים קצת קטשופ, ויש בזה 'פירמות' יוקרתיות, והם מוכרים סחורה בכל מדינה ומדינה אשר דבר תרבות יון הגיע אליה, חק בלי טעם בלי שכל ובלי הגיון. והם עוד מעיזים לשאול על פרה אדומה 'מה מצוה הזאת ומה טעם יש בה', לנו יש הרבה סודות וטעמים באפס מעט על חוקי התורה, עד שמתפללים למה זה נקרא חק, והרי יש בזה טעם כזה נפלא. משא"כ חוקי הגויים נשאר עד היום כחק בלי טעם.

וְהַזְכֵּר שֵׁם יְהוָה - המשך הגזירה היה, שכל מי שקורא לעצמו שם יהודי

דָּמוּ בְּרָאשׁוֹ וְהִרְגָּתוֹ - הוא עצמו אשם במיתתו

וְתוֹפֵס שֵׁם יוֹנִי לְהַחֲיוֹתוֹ - וכ"כ ביוסיפון שאף אם יהודי קרא לעצמו יהודי וכבר נתחייב בראשו, אעפ"כ אם קיבל על עצמו מכאן והלאה לקרוא לעצמו יוני, היה נשאר בחיים.

הגזירה הזאת הייתה מאד קשה, כי בכך לא עקרו מצוה ממצוות התורה, אלא את עצם השם יהודי.

וּבִטֵּל מִנְשׁוֹתֵיהֶם טֹהַר טְבִילָתָם - עוד גזירה נוראה הייתה לבטל מקוואות הטבילה. כפי הנראה משרד הבריאות

ב **סנהדרין** (לב): 'קול ריחים ב'בורני' - שבוע הבן שבוע הבן, אור הנר ב'בורר חיל' - משתה שם משתה שם'.

היווני נתן לכך טעם שזה לא הגייני ולא אסתטי.

וַיִּבְדְּלוּ חֲסִידִים וְקְדוֹשִׁים מִלִּוְיָתָם - וזה גרם לישראל מצב כמו בגזירת מצרים 'וירא את עניינו, זו פרישות דרך ארץ', וכתוצאה מכך לא נולד דור נוסף.

כיון שלא הצליח לבטל ברית מילה, התחכם להקדים למנוע את השלב הקודם לזה, דהיינו שלא יוולדו כלל בני ישראל ח"ו.

זֹאת נַחֲלַת עֲבָדֵי יְיָ וְצִדְקָתָם - הייתה זה מסירות נפש נוראה שאין לשער. התורה מעידה עלינו 'סוגה בשושנים'.

בכל הדורות בני ישראל מסרו את נפשם בענין זה. וכנודע שבין שני בניו של הג"מ רבי משה פיינשטיין זצוק"ל רבי דוד פיינשטיין ורבי ראובן פיינשטיין יש הפרש של ז' שנים בין הלידות, אלו ז' שנים עברו עליו בפרישות משום חשש בכשרות המקוה שבאיזור מגוריו, אף שלבני העיר מצא איזו קולא איך להכשיר את מקוה הטהרה, אבל לעצמו קיים מה שכתוב כאן, **וַיִּבְדְּלוּ חֲסִידִים וְקְדוֹשִׁים מִלִּוְיָתָם**, זאת נַחֲלַת עֲבָדֵי יְיָ וְצִדְקָתָם. ואי אפשר לפרש הרבה. כדי שלא להוציא לעז על אותה המקוה טהרה, רבי משה ציוה שכן יטבלו, אך אעפ"כ 'ויבדלו'. והנסיין הזה קשה הרבה יותר. אשריהם צדיקי ישראל.

טוֹב לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה אֶלֶּהִי הַצָּבָאוֹת - גזירה זאת לא היתה זמן רב, כי אשרי מי שלוקח את הקב"ה למעוז ולכח ביום צרה.

הִיטִיב לְקוֹנֵיו פְּלִאֵי פְּלָאוֹת - הטיב לכל המצפים לו בניסים ונפלאות

וַעֲשֵׂה לְכֻלָּם מְקוֹאוֹת - כמ"ש במדרשי חנוכה שכל יהודי כשר שמנע עצמו מצד גזירה זאת, נעשה לו מקוה טהרה בביתו בדרך נס ופלא

בַּצִּנְעָה לִפְנֵי מַטּוֹתֵיהֶם - באופן שהיווני לא הצליח כלל באותה גזירה.

זכר לנס המקוואות בבתי

בפרשת תולדות כתוב **וַיַּחְפְּרוּ עֲבָדֵי יִצְחָק בְּנַחַל וַיִּמְצְאוּ שָׁם בְּאֵר... וַיִּקְרָא שֵׁם הַבְּאֵר עֶשֶׂק...** וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת וַיְרִיבוּ גַם עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שְׁטִנָּה, וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי עֲתָה הֶרְחִיב ה' לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאֶרֶץ. וכתב בעל הטורים (כו, כב) רְחֹבוֹת - כנגד יון שגזרו שלא יטבלו כדי למונעם מפריה ורביה, ונעשה להם נס ונזדמן להם מקוה בבית לכל אחד ואחד. וזהו כִּי עֲתָה הֶרְחִיב ה' לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאֶרֶץ. בבעלזא נהגו להוסיף מעט מים מתחת לשמן של נרות החנוכה, זכר לנס התגלות מקוואות המים בבתי ישראל.

וַיַּחְפְּרוּ בְּטַהֲרָה בְּאֵהֲלֵיהֶם - כך נכשלו היוונים בגזירה הזו, והם ראו שהיהודים ממשיכים להוליד בנים בטהרה.

וְאִזְ גָּזַר הָרָשָׁע עָלֵיהֶם - לאחר שראו שאינם מצליחים לגזור על ברית המילה, וגם לא לסתום את באר המים החיים שבכל בית יהודי, גזרו על השלב הקודם - החתונה בעצמה

בְּתוֹלָה הַנְּשָׂאוֹת תִּבְעַל לְהַגְמוֹן תַּחֲלָה - כי חשב שעו"ז יפסיקו לגמרי להתחתן, ויבטל זרעם מאליו רח"ל. מטעם מלכות יון היה הגמון שהיה ממונה לטמא את בנות ישראל שבכל ערי ישראל. ומבואר במגילת תענית (פ"ו) 'ולא היה אדם מבקש לישא אשה מפני הקסטריות', אלו היוונים שהעמידו בכל עיר כדי לקיים את הגזירה.

וְאַרְבָּעִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים - יותר מג' שנים ומחצה הייתה גזירה זו. ואמנם לא עשו חתונות בגלוי, אבל עשו חתונות בחשאי. כן מבואר במגילת תענית. ועל זה מסופר בגמ' 'אור הנר בברור חיל, משתה שם משתה שם'. נרות דולקים בחוץ, היה סימן לחתונה בחשאי. אמנם בגלל שהחתונות התקיימו רק בחשאי, היו רבים שנמנעו מלשאת אשה.

- הִיְתָה הַתַּקְלָה - לא שעברו ח"ו והלכו לבית ההגמון, כמ"ש בגמ' כתובות (ג): שמסרו נפשם על כך, כי אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי. ולא יעלה על הדעת לשמוע שום טענה להתיי.

כמה פתילות מכינים?

ב'קב הישר' כתוב שכנגד מ"ד החדשים האלו מכינים בערב חנוכה מ"ד פתילות ע"פ קבלת האריז"ל, עבור ל"ו הנרות ועוד שמונה נרות לשמש. כמו שחז"ל תקנו שצריך נר נוסף להשתמש לאורו. וזה נעשה חלק מהמצוה, ונקרא **שמש** ע"ש אותה גזירה שנתבטלה. וכן בגמ' גיטין (נח.) נקרא הענין 'שתי פתילות בנר אחד', ולכן פסוק ענין זה בנר חנוכה רק בפתילה אחת ולא בשתיים. רמז להצלת קדושת היהדות.

לא נשלחנו לגלות הנפש

עד הנה הייתה מסירות נפש על מצוות ה', ולא השיבו מלחמה שעה, לא מרדו במלכות יון. אבל כעת הגיע הזמן לעמוד על נפשם ולהילחם בהם, וכמו שפסק החפץ חיים זי"ע שכשיש גזירה על הדת צריך למרוד באומה המשעבדת. הקב"ה הגלה אותנו בין האומות רק לשעבוד הגוף ולא לשעבוד הנפש, אם הם משעבדים את הנפש אנו יוצאים מהגלות. כך היה ברוסיה כשקמו הרשעים היבסקים עם גזירות הדת, אמר הח"ח ש בני ישראל היו צריכים לצאת במלחמה נגדם, אף אם ח"ו היו נופלים קרבנות, מ"מ היו נוצחים במלחמה כמו החשמונאים. כי לא נשלחנו לגלות הנפש, בענין זה כן צריך למרוד באומות. וכך התחילו החשמונאים לצאת למלחמה כנגדם.

וַיִּגֶשׁ אֵלָיו יְהוֹדָה לְבִטּוֹלָה - ע"ש לשון הפסוק וַיִּגֶשׁ אֵלָיו יְהוֹדָה, יהודה בן מתתיהו קם לבטל את הגזירה. ומצאנו הגשה גם לתפילה ולפיס (ב"ר ויגש צג,ו), כאן הייתה הגשה למלחמה, לבטל את הגזירה, כדי שיוכלו להעמיד חופות בפרהסיא. כי יש כאלו שחוששים לעשות חתונה בצנעא.

יֹחָנָן בֶּהֶן גָּדוֹל הַשָּׂא בָּתּוֹ - שהיה איש מפורסם מאד ולא היה שייך לעשות חתונה בצנעא, באותה חתונה הכריזו על מרד במלכות יון ושריה. ויצאו למלחמה עם הכלים שיש על השולחן, מזלגות וסכינים.

אף הנשים היו בנס חנוכה

בדרך כלל כשאומרים שנשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס, מספרים את המעשה של יהודית, אבל פוסקים רבים מציינים את המעשה הזה, ולא את מעשה יהודית. כי יהודה המכבי לא התעורר מעצמו אלא אחותו שלחה אותו להילחם על קדושת ישראל ביום חתונתה. וזש"כ שעל ידי אשה היה הנס.

דודתו של יהודה - או אחותו

וכאן כתוב שהיא הייתה בת יוחנן כה"ג הרי שהיתה אחות מתתיהו ודודתו של יהודה, אך בשאר המדרשים כתוב שהיא הייתה בתו של מתתיהו, כלומר אחותו של יהודה, וכתוב הַשָּׂא בָּתּוֹ אף שהייתה בת בנו. כיון שהוא עדיין חי, זה נחשב שהוא עושה את החתונה.

לִבְנֵי חֲשִׁמוֹנָאִי בֶּהֶן כְּמוֹתוֹ - החתן היה בן חשמונאי כהן כמותו.

מתתיהו מצד הכלה - וחשמונאי מצד החתן

והנה בימים האלו אנו אומרים בִּימֵי מִתְתִּיָּהוּ בֶן יוֹחָנָן בֶּהֶן גָּדוֹל חֲשִׁמוֹנָאִי וּבָנָיו. יש משא ומתן בספה"ק אם מִתְתִּיָּהוּ הוא החשמונאי, או שמדובר על שני אנשים, וצריך להפסיק מִתְתִּיָּהוּ בֶן יוֹחָנָן בֶּהֶן גָּדוֹל, חֲשִׁמוֹנָאִי וּבָנָיו. במדרשי חנוכה כתוב שהם שני אנשים שונים. למתתיהו בן יוחנן היו ג' בנים, ולחשמונאי היו ז' בנים. הכל יחד י"ב אנשים.

וכ"כ רש"י בפ' וזאת הברכה עה"פ (לג,יא) בָּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעָלָיו יִדְּיוֹ תִרְצָה, י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות. וכ"כ במגילת תענית ומדרש חנוכה שיוחנן ובנו מתתיהו ובניו, היו משפחת כהונה צד הכלה. וחשמונאי ובניו היו צד החתן. ככתוב כאן בפיוט.

זוג נָאָה וּמִתְקַבֵּל קִבְּלוֹ - זוג נאה, בן כהן אם בת כהן. כמ"ש בגמ' פסחים (מט.), שאם בת כהן נשאת לישראל אין זו סעודת מצוה, ואפילו אהרן הכהן מקפיד על זה. מלבד כשהחתן ת"ח. וכמעשה דרב' יהושע גסיב

כִּהְנִתָּא, חֲלַשׁ. אָמַר, לֹא נִיחָא לִיהּ לְאַהֲרֹן דְּאָדְבֵק בְּזַרְעִיהּ, דְּהוּי לִיהּ חֲתָנָא כִּי אָנָּא. הֵיכֵן דְּלֹא נִיחָא לִיהּ לְאַהֲרֹן בְּחֲתָן שְׁאִינוּ כֵּהָן.

מְשַׁל לְעַנְבֵי הַגֶּפֶן בְּגִפְנִים - כִּיּוֹן שִׁנְשָׁא כֵּהָן אֶת בֵּת כֵּהָן

נִיחָא לִיהּ לְאַהֲרֹן דְּלִיהוּי לִיהּ חֲתָנִים - מִזְרַע אַהֲרֹן

כְּאֵלֹּו כּוֹהֲנוֹת לְכֹהֲנִים - עַנְבֵי הַגֶּפֶן בְּעַנְבֵי הַגֶּפֶן. וְזִכּוֹת אַהֲרֹן הַכֹּהֵן עֲמַדָּה לֵהֶם בְּרֹאשׁ שְׁמִחָתָם לְנֹצֵחַ אֶת כּוֹחוֹת הָרַע, וּלְשִׁמּוֹר עַל כֶּרֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל.

וְרֹאיוּיִם לַעֲשׂוֹת נֶס עַל יְדֵיהֶם - כִּי עִיקַר פְּעוּלָתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הִייתה לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, וְאוֹתָהּ גִּזְרָה נּוֹרָאָה הִיא הֵיפֵךְ מִשְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. בְּפֶרֶט שְׁאֵהֲרֹן הַכֹּהֵן קִיבֵל הַבְּטָחָה עַל 'הַנֹּרוֹת לְעוֹלָם' צִרִיךְ שִׁיהִיו הַפְתִּילָה וְהַנֵּר שְׁמוּרִים בְּקִדּוּשָׁה לְעוֹלָם.

זָרַע אַהֲרֹן וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם - כֶּשֶׁם שְׁאֵהֲרֹן הַכֹּהֵן הִשְׁכִּין שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, כֵּךְ בְּנָיו אַחֲרָיו

הַמּוֹרֶם מֵהֶם כִּיּוֹצֵא בָהֶם - כְּלוּמַר זָרְעוּ אַחֲרָיו, וְהַמּוֹרְמִים מִתּוֹכָם, כִּי הַיְּהוּדָה וְחִשְׁמוֹנָאֵי הַכֹּהֲנִים, כִּיּוֹצֵא בָהֶם שְׁיוּכְלוּ לְנֹצֵחַ אֶת כּוֹחוֹת הָרַע.

וְעוֹד שֶׁמִּשְׁפַּחַת חִשְׁמוֹנָאֵי הַתִּיחִסּוֹ לְצִדּוֹק הַכֹּהֵן מִזְרַע פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, שֶׁהִיא קְנָאִי עַל הַזִּנּוּת כִּמְ"שׁ בְּסוֹף פ' בֶּלֶק, וִיקַח רוּמַח בִּידּוֹ. הַמּוֹרֶם מֵהֶם קְנָאִים כִּיּוֹצֵא בָהֶם.

כִּלְה צְנוּעָה וְיָפָה אֵין כְּמוֹתָהּ - כִּיּוֹן שֶׁהַלְבִּישׁוּהָ בְּצִנִּיעוּת וְחֵן קִדּוּשׁ לְכַבּוֹד הַחוּפָּה. הַבִּינָה שֶׁהִגִּיעָה הַשְּׁעָה לְהַרְעִישׁ עוֹלָם וּמִלּוֹאוֹ וּלְבַטֵּל אֶת הַגִּזְרָה הַנּוֹרָאָה.

נִתְעַרְטְלָה לְעֵת חֲפָתָהּ - הַפִּילָה מִעֲצָמָה אֶת הַבֶּגֶד הָעֲלִיוֹן שֶׁלּוֹבָשִׁים לְכַבּוֹד הַחוּפָּה

וְהִפָּל לְטוֹבָה כְּנִתְתָּהּ - כְּדִי לְהַרְעִישׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם עֲשֵׂתָהּ מַעֲשֵׂה פְּרִיצוֹת, עֲבִירָה לְשִׁמָּה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְטָרוּ.

וּבְמִדְרַשׁ חֲנוּכָּה וּבְמִגִּילַת תַּעֲנִית וְאַנְטִיּוֹכוֹס מְסוֹפֵר שֶׁאַחֲרֵי שֶׁקָּרְעָה אֶת שְׁמַלְתָּהּ הִכְלָה נִכְנָסָה לְאוֹלָם שֶׁל הַגִּבּוֹרִים וְהַתְּחִילָה לְחַלֵּק כּוֹסוֹת יֵין וְאַמְרָה בְּשִׁמְחָה 'לְחִיִּים לְחִיִּים', כָּל זֹאת עֲשֵׂתָהּ כְּדִי לְהַרְעִישׁ וּלְזַעֵזַע אֶת כָּל הָעוֹלָם.

וּבְדִרְדּוּגֵי מִשְׁחָא אֲרִישָׁא דְרִבְנָן - בְּגַמ' כְּתוּבוֹת (יִז:): כְּתוּב שֶׁבִבְבֶּל הָיוּ מִסְמָנִים נְשׁוּאֵי בְּתוּלָה, ע"י מִשְׁיחַת שְׁמֵן בְּרֹאשֵׁי הַחֲכָמִים כְּסִימָן שֶׁל שְׁמִחָה. וְכֵךְ הָיָה מַעֲשֵׂה, שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁעֲסָקוּ בְּמִשְׁיחַת הַשְּׁמֵן עַל רֹאשֵׁי הַחֲכָמִים, נִכְנָסָה הִכְלָה:

מְזָגָה לָהֶם כּוֹס וְלִבְנֵי וּבָנִין - וּמִזְגָּה כּוֹסוֹת יֵין לְבָנִים וּלְבָנוֹת

לְפָנֵי אַחִיהָ יְהוּדָה וְאַבִּיהָ יוֹחָנָן - כֵּךְ עֲמַדָּה לְפָנֵי אַחִיהָ יְהוּדָה הַמִּכְבִּי, וְאַבִּיהָ יוֹחָנָן.

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה: 'הוֹצִיאֻהָ - שֶׁהָרִי אֵינָה צְנוּעָה

מִלִּפְנֵי הַגְּדוֹלִים, וְלֹא יִרְאוּהָ - בְּכִזָּה מִצַּב

כְּקִדְשָׁה עֲרֻמָּה כִּי שְׁנוּאַהּ - וְהָרִי הַפְּרִיצוֹת הִיא דָּבָר שְׁנָאוּי בְּעֵינֵי ה'.

'לֹאִישׁ זָר וְעָרַל תִּשְׁכְּבִיבֶינִי - הַשִּׁיבָה הִכְלָה וְאַמְרָה בְּמִרְרָה: וְכִי זֹאת דֹּאגְתָךְ כַּעַת שְׁאִינוּנִי צְנוּעָה? וְמָה שְׁשׁוּלְחִים אוֹתִי בְּלִיל כְּלוּלוֹתִי לְהַגְמוֹן זָר וְעָרַל.

הַלִּילָה בְּבִיאָתוֹ לְפָסְלִי - בֵּת כֵּהָן נִפְסְלָתָה גַם בְּאוֹנֶס, וְאֵין תִּירוֹץ שֶׁל 'קִרְקַע עוֹלָם'

מִקְדָּשִׁי לְחַלְלִי - וְהָרִי עי"ז תִּתְחַלֵּל וְתִיאֲסָר לְבַעֲלָה לְעוֹלָם.

תִּקְפִּידוּ עַל עֲמִידָתִי - הַנֶּכֶם מִקְפִּידִים רַק עַל שְׁאִינוּנִי לְבוּשָׁה בְּצִנִּיעוּת

וְאִיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדוֹלָה וְחֲטָאתִי?!

וְאַנְהוּ אֵלֶיךָ אֶת חֲרַפְתִּי?!

הגיע הזמן למרוד באומות, ולבטל גזירה נוראה זו מבנות ישראל.

כָּזָאת וְכָזָאת פִּיָּה פְתָחָה בְּחֶכְמָה - זו הכלה הצנועה והחסודה פתחה פיה בדברים של טעם

עַד דַּעַת כָּלֶם הַסְכִּימָה - כיון שנשתדכו שני כהנים חשובים, היו שם כל גדולי ישראל, ורק באופן כזה שעשתה, הצליחה לזעזע את כלל ישראל. ואכן כולם הסכימו לדעת אחת

בֵּית הַהֶגְמוֹן אֵתוֹ לְהִלָּחֶמָה - ללחום עם ההגמון עם המזלגות והסכינים שעל השולחן, מי שעזר לכל ישראל לדורותיהם יעזור גם לנו. וכמ"ש חז"ל (במדבר רבה נשא י, א) עה"פ (שמואל א, יג, כב) וְלֹא נִמְצָא חֶרֶב וְחִנִּית בְּיַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר אֶת נֶשְׂאֹל וְאֶת יוֹנָתָן וְתַמָּצָא לְנֶשְׂאֹל וְלִיּוֹנָתָן בְּנוֹ, 'מי המציאה לו ר' הונא בשם רב יצחק אמר המלאך המציאה לו ורבנן אמרי הקדוש ברוך הוא המציאה לו' כך הקב"ה שולח כל מה שצריך כשיוצאים למלחמת קודש כדי להעמיד את הדת על תלה.

וזה שאמרו חז"ל שע"י אשה נעשה נס, לולא עזות קדושתה מי יודע כמה זמן המצב הנורא ההוא עוד היה נמשך.

מִיָּד בְּעֶרְהָ בּוֹ חֲמָתוֹ - מדת הקנאה שיש בשבט הכהונה, הובערה בו

בִּיהוּדָה אַחִיָּה וְכָל סִיעָתוֹ - ביהודה המכבי וכל חבריו

וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵמָּה בְּעֶרְמָתוֹ - כפרשת שמעון ולוי בשכם, משם למדנו שבשעה שבת ישראל נמצאת בין ציפורני הטומאה, צריך לעשות בערמה. והלשון **בְּעֶרְמָתוֹ** כלומר של זקנם לוי, כמו שלוי עשה בשכם.

עָצִי בְּשָׁמַיִם וְהַדְסִים - ב"ה אולם החתונה היה מלא פרחים ובשמים והדסים, כמנהגם לעשות חופה של הדסים לנשואי בתולה

כָּל אֶחָד עַל עֲצָמוֹ יָשִׁים - הניחו על עצמם הדסים

כָּאֵלֹו לְהִנָּאוֹת הַהֶגְמוֹן דְּצִים וְשָׁשִׁים - כי עד אז לא היו חתונות בפרהסיא, ובעת שהייתה חתונה גדולה בפרהסיא, עשו בערמה כאילו כל בני המשפחה והחברים מלווים אותה בדיצה ושמחה אל בית ההגמון כדי לקיים גזירתו הנוראה.

וְלֹא לְהִנָּאוֹתוֹ כָּלֶם מִסְפִּימִים - כמובן שכוונתם לא הייתה להסכים עמו

וְהָרָשָׁע וּמִשְׁרָתוֹ נָמוּ בְּנִיאֻמִּים - הרשע ואנשיו ראו את משפחת הכהנים מגיעים עם הכלה כשהם מעוטרים בהדסים מבושמים בפנים שמחות

הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֶתְנוּ הֵם שְׁלָמִים - ממש כלשון של חמור ושכם המשוגע על שמעון ולוי בשעתם

נִבְלָה עָשָׂה לְשָׁכָב אֶת בֵּת יַעֲקֹב - הם חשבו ששלמים הם עמהם, בו בזמן שהיה בלבם קנאה דקדושה על הנבלה שבעצם הגזירה שרצו לשכב את בת יעקב

וְנִהְפֹּךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְּהוּדִים וְהָרְגוּהוּ - אלעזר בן חשמונאי תפס חרב ונעץ בלב ההגמון היווני.

כאן קיצר הפייטן בפרטי המעשה, לאחר שהרגו את ההגמון נעשה רעש גדול, והחלה מלחמה גדולה, ואז יהודה המכבי התחיל להרוג אלפים ורבבות יוונים בדרך נס ופלא. עד יום הכיפורים.

וְטָלִיא דְּעֵבִידוֹ קָרְבָּא בְּאַנְטוֹכְיָא נִצְחוּהוּ - המלחמה הלכה והתרחקה מארץ ישראל, ע"י שיהודה רדף אחריהם והרג בהם, המלחמה הגיעה לאנטוכיא השוכנת בגבול שבין סוריה לטורקיה, אנטיוכוס הראשון בנה את העיר הזאת וקרא לה על שמו, ועדיין היא עומדת עד היום בשם אנטוקיא. כך יהודה המכבי גירש את היוונים מארץ ישראל, דרך לבנון וסוריה שיחזרו לארץ יון ואירופה, אין לכם מה לחפש כאן ביבשת אסיה.

ומש"כ **וְטָלִיא** ברש"י (סוטה לג.) אי' 'נצחו טליא דאזלו לאגחא קרבא באנטוכיא - שהלכו פרחי כהונה בני

בית חשמונאי להילחם עם יוונים לפני יום הכפורים ונלחמו ביום הכפורים ושמע יוחנן בת קול כשהיה עובד עבודת יום הכפורים'.

וַיַּעֲבֹד לְנִמְרִים אַחֲרֵיהֶם רָדְפוּ - כך גרשו אותם מגבולות הארץ, מעכו החוצה לנמרים.

וַיַּהֲרֹגוּ אֶת הַנִּמְצָא מֵהֶם וְשָׁפְפוּ - ובדרך הרגו בהם המון רב, ושספו אותם כאשר עשה שמואל הנביא לאגג מלך עמלק

וַיָּבִי אֲנִישֵׁיהֶם חָפוּ - וכך נשתחררה ארץ ישראל מאותה גזירה, ויהודה המכבי הצליח להקים את הדת על תילה, וחזרו לעשות ברית מילה וחתונה בקדושה ובפרהסיא.

אבל עדיין הקב"ה רצה לראות עוד מסירות נפש מבני ישראל, ולכן:

וַיִּשְׁמַע לְאַלְיָפוֹרְנִי הַרִיגָת הַגִּמּוֹנוֹ - אליפורני היה משנה לאנטיוכוס, כששמע שהרגו את ההגמון

לְקִסְלָגִם מֶלֶךְ יוֹן בְּזִיּוֹנוֹ - היה זה בזיון לאליפורני שהיה הקלגס של מלך יון [בלשוננו זה נקרא קלגס, בראשונים זה נקרא קסלג, וכן ביוצרות דשבת חנוכה כתוב קסלג, זהו מעמד מסוים בהיררכיה היוונית] כי לאחר שאנטיוכוס הובס פעמיים הן במלחמת תלמי והן במלחמת רומי, הוא דימה בנפשו שבארץ ישראל כבר בן ינצח, והנה הובס גם שם, וישראל הרגו את הגמון.

וַיִּבְשָׁשִׁים אֶלְף גִּיסוֹת בָּא בַּחֲרוֹנוֹ - קם אליפורני ובכעסו הביא מחנה גדול של שישים אלף פלוגות חיילים לארץ ישראל.

סְמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם חָנָה - הוא כבר הגיע עם מחנהו העצום סמוך לירושלים, במטרה:

לַעֲשׂוֹת כַּבְּמִקְשָׁה מְלוּנָה - ע"ש הכתוב בספר ישעי' (א,ח) וְנוֹתְרָה בֵּית צִיּוֹן כִּסֵּפָה בְּכָרֶם כַּמְלוּנָה בְּמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה, ורש"י מבאר ש**מִקְשָׁה** היינו שדה קישואים, והיה דרכם לבנות **מְלוּנָה** לשומר בשער השדה, ומשתלקט השדה נשאת המלונה, כך הרשע רצה להפוך את ירושלים כמלונה עזובה לאחר שלקטו את כל הקישואים. כביכול ירושלים נותרה החורבה אחרונה שבארץ.

בני ישראל לא ילמדו תכסיסי מלחמה

הוא ידע שליהודה המכבי אין כח צבאי ולא נשק וכלי מלחמה כלל. שהרי חזקיה המלך תיקן שבני ישראל לא ילמדו כלל דרכי מלחמה ותכסיסיה, רק יעסקו בתורה הקדושה והקב"ה יעזור. וכך הוה. שאר המלכים כן הכינו כלי מלחמה ולמדו איך להכניע את האויב, אבל בימי מתתיהו לא היה שום כח גשמי איך לנצח. ולכן היה הרשע בטוח שע"י שישים אלף גייסות עם פילים וחרבות וחיצים, יוכל לעשות את ירושלים כחורבה אחרונה ח"ו.

וַלַּעֲקֹר עֵדֶת מִי מִנֶּה - וכך ביקש לעקור עדת ישראל, שהיא כחול הים וככוכבי השמים שאי אפשר למנותה.

וַשָּׂאֵל לְאַצְטְרוֹלוֹגִין נָשָׁלוּ - שאל הרשע אצל חוזי הכוכבים

לְהַגִּיד לוֹ שְׁעָתוֹ וּמָזְלוֹ - באיזו שעה יאיר מזלו

אִם יִנָּצֵחַ בְּרֹב חֵילוֹ - אימתי יוכל לנצח ברוב צבאו את ירושלים.

וְאַכְיֹר הָאֲפִיפִיּוֹר מִפָּלֶג בַּחֲזִיּוֹן - אותו חוזה בכוכבים היה שמו אכיור האפיפיור, והיה בקי ומופלג בחכמת החזיון בכוכבים.

אָמַר לוֹ: חֵילָךְ וְאַצְרוּתֶיךָ לְבָזִיּוֹן - אע"פ שבאת בכח גדול ובצבא אדיר, תפול ותהא לבזיון

כִּי בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן - ובוודאי הם ינצחו אותך.

לַעֲנִיכֶם אֲגִיד לָךְ וּמַעֲשֵׂיהֶם - אספר לך מה זה יהודי

בְּשֵׁהֶם אֲדוּקִים בְּמִצּוֹת בּוֹרְאֵיהֶם - כשהם שומרים תורה ומצות ה'

אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָה לְהִזְיֵק לָהֶם - אשע"כ בוודאי ינצחו אותך.

וַיְהִי כַּדְּבָרוֹ דְּבָרָיו - כשדיבר החוזה בכוכבים את דבריו לפני אליפורני

וְחִכְמַת פֶּשֶׁר חֲזִיוֹן סִתְרָיו - וגילה לו פתרון החזיון וסודו

בְּעֶרְהָ חֲמַת הַמֶּלֶךְ, וְצִוְהָ שָׂרָיו - כעס המלך וצוה לשריו להענישו על חזיונו הנורא

לְתַפְּשׁ אֲכִיּוֹר חֵי וְלִתְלוֹתוֹ - לתלות אותו בעודו חי

אֶל נֶשֶׁר הָעֵיר בְּרָגְלָיו לְבָזוֹתוֹ - כך יהיה תלוי ברגליו וראשו למטה בבזיון, כדי שיראה בעיניו את השקר שבחזיונו

וּבִקֵּר בְּלִכְדֵי הָעֵיר אֶפְגַּע בּוֹ לְהַמִּיתוֹ - בבוקר לאחר הנצחון, אזי אנקום בו להמיתו כעונש על שהחליש את דעתי לרגע.

פֶּחַד וְאִמְתָּה גְדוֹלָה - אבל בתוך העיר ירושלים, בלב בני ישראל:

עַל בְּנֵי צִיּוֹן הַיְּקָרִים נִפְלָה - נפל פחד ואימה גדולה על בני ירושלים

וְהָעִיר יְרוּשָׁלַיִם כָּלָה

נִכְוָנָה וְצוּם קָדְשׁוֹ - הכינו עצמם לא בכלי חרב ומלחמה, אלא בתפילה וצום

וְעִסְקוּ בַתּוֹרָה וְהִתְאַוְשׁוּ - כנאמר ביהושע (ח,ט) וַיֵּלֶן יְהוֹשֻׁעַ בְּלִילָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם מִלְמַד שֶׁלֶן בַּעֲוֹמָקָה שֶׁל הַלֵּכָה (מגילה ג:), כלי זיין האמיתים, ועי"ז התחזקו

כַּאֲשֶׁר צִוָּה יי כֵּן עָשׂוֹ - עשו כאשר צוה ה'

וַיַּעֲקֹוּ בְּצַר לָמוֹ כָּלָם - כולם צעקו להשי"ת מתוך הצער

אֶל יי מֵאוֹיְבֵיהֶם לְהַצִּילָם - ובקשו מהקב"ה שיציל אותם מהאויב

הַסֵּלֶגֶם הָרָשָׁע וְחִיילָתָיו לְהַפִּילָם - שיעשה הקב"ה נס ויפיל את הקלגס הרשע ואת חייליו.

צִדְקַת אַחַת בִּירוּשָׁלַיִם הִיְתָה - איך הקב"ה סיבב את הנס? כמו שהיה עם יעל אשת חבר הקיני, שכתוב עליה (שופטים ה,כד) תִּבְרָךְ מִנָּשִׁים יַעֲלֵ אִשֶּׁת חֵבֶר הַקִּינִי מִנָּשִׁים בְּאֶהָל תִּבְרָךְ.

אַלְמָנָה חֲסִידָה וַיָּפָה אֵין כְּמוֹתָה

וַשְּׁמָה יְהוּדִית, וְחֻשְׁבָּה בְּדַעְתָּה - שמה יהודית מורה שהמצב של בני יהודה באותו זמן נגע ללבבה, ומסרה נפשה להצילם

יִשְׂרָאֵל כָּל כּוֹף בְּצַעַר נְשׁוּוֹתָיו - ומאיך גיסא יש עכשיו שעת הכושר לפעול ניסים ונפלאות, כי:

וְזִהְרִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת מְצוּיִים - כלל ישראל זהירים בתורה ומצוות, שבבר יצאו מהחולשה והרפיון שהיה כמה שנים קודם לכן

לַעֲשׂוֹת לָהֶם נֶס רְאוּיִים - וא"כ השעה יפה להיעשות להם נס.

וְלֹא לְחֶנֶם יְהוּדִית נִקְרָאתִי - אלא כדי שאתעורר להציל את כל היהודים

וּמִפְּלֶגֶת בִּיּוֹפִי אֵין דְּגָמָתִי - והוא פלא למה השי"ת נתן לי את ענין היופי?! שאינו נצרך אלא לתוך ביתה, והרי היא אלמנה

לְקַדֵּשׁ שֵׁם שְׁמַיִם אֶמְסֹר חַיּוּתִי - אין זאת אלא כדי למסור נפשי על קידוש השם

קָמָה בַּעוֹד לַיְלָה וְשִׁפְחָתָה עִמָּה - ותקם בעוד לילה, באותו לילה שאותו רשע תיכנן להילחם על ירושלים. יצאה עם שיפחתה

לַעֲשׂוֹת תּוֹכָחוֹת בְּלֵאמִים וּנְקָמָה - לבא בעלילה ותוכחה לנקום בגויים

וְהִלְכָה אֶל שׁוּעַר הָעִיר בְּחֶכְמָה - הלכה עד שער העיר ואמרה לשומר:

אָמְרָה: 'תִּפְתַּח לִי מִהֲרָה - מהר מהר תפתח לי את השער, כי אין זמן להתמהמה כי:

יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים בְּצָרָה - ולכן עלי לעשות מעשה בחפזון

עֲזָרָם וּמִגָּנָם לָנוּ לַעֲזָרָה - והשי"ת יעזור ויגן בעדינו ויעזרנו.

וַיֵּמָאן לִשְׁמַע לְקוֹלָהּ - שומר העיר לא איפשר לה לצאת שהרי בחוץ חונים שישיים רבוא פלוגות חיילים גויים

שָׁמָא עֵינֶיהָ כְּתָנָה בְּגוּיִים לְהַזְלִילָהּ - שמא מרוב פחד שלא תמות, מבקשת היא לצאת תחילה ולזלזל ח"ו בקדושתה.

וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאָה לָהּ - השתומם מלתת לה רשות לצאת מהעיר, וטען כנגדה:

רוּחַ וְהַצֵּלָה יַעֲמֹד לִיהוּדִים - אשע"כ עליה להשאר בתוך העיר, יחד עם כל שאר בנות ישראל הכשרות

אָמְרָה לוֹ לְהַנְצִיל מִכָּל פְּחָדִים - אמרה לו האלמנה, אל תחשוב עלי הבלים ופחדים

'מִכִּירִי וַיִּזְדְּעִי הֵם עֲבָדִים - כל חברותי יכולות להעיד עלי, שאני אשה חסידה ביותר, והטעם שאני מבקשת לצאת מהעיר, כי:

הִנֵּה חֲלוּם חֲלַמְתִּי

לְמַצֵּא עֶזְרָ לְיִשְׂרָאֵל בְּיָפְתִּי - ולכן אני חייבת לצאת בזאת השעה משערי העיר

וְרַק לְטוֹבָה כְּנִתִּי - אל תחשוד בי בדברים רעים

פְּתוּחַ תִּפְתַּח וְתִנְיַחְנִי - תפתח לי מיד את שער העיר

לְצֵאת אֶל הַחֵיל, וְאֵל תַּעֲבֹבְנִי - כי השעה נחוצה, תיכף לעשות מעשה הצלה לישראל

יְיָ שׁוּמְרֵי יְיָ צִלִּי עַל יַד יְמִינִי - הריני מתפללת שהשי"ת ישמור ויגן עלי.

שָׁמַע לָהּ וַנִּתְרַצָּה - נתרצה לה השומר

הוֹצִיָּאָה וְסָגַר עָלֶיהָ בְּמִרוּצָה - הוציאה משערי העיר, וכמובן שתיכף ומיד סגר בחזרה את השער, שלא יכנסו שישיים אלף ראשי גייסות העומדים מסביב

וְהִלְכָה אֶל הַחֵיל יָפָה כְּתִרְצָהּ - תיכף לאחר שהלכה, תפס אותה החיל הראשון ושאל אותה מה מעשיה:

וּלְחֻקָּהּ הִשִּׁיבָה וּלְשׂוֹאֲלִים:

'דָּבַר סֵתֶר לִי אֶל הַמֶּלֶךְ לְהַעֲלִים - השיבה לאותו חוקר ולשאר השואלים, יש לי סוד לדבר עם המלך בעצמו, ענין חשוב מאד

הַבִּיאוּהָ לִפְנֵי שָׂרֵי הַחֲיָלִים - הביאו אותה לפני אליפורני השר

אָמְרָה לוֹ: 'מִשְׁפַּחְתִּי נְבִיאִים הֵם - גם הגויים ידעו שיש בישראל נבואה, והיא אמרה להם שהיא שייכת למשפחת הנביאים

לְכֻלָּם נְבוּאָה זֹאת בְּפִיהֶם - ובאתי לגלות לך בסוד נעלם שכל הנביאים אמרו בפיהם, כי:

לְמַחֵר תִּלְכֹּד הָעִיר וְתִמְשַׁל עֲלֵיהֶם - הנה ליום מחר אתה תצליח לכבוש את כל העיר ויושביה.
הרשע שמח לשמוע את הבשורה הטובה, לעומת אותו אכזר התלוי שהחליש את דעתו בבשורה רעה.

וְתִבְשְׂרִי בְשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, הַטּוֹבָה - טוב מאד שבאת לבשרני בשורה טובה

הַיָּפָה בְּנָשִׁים וְחֲשׂוּבָה - החל הרשע לדבר כנוסח של גוי מזוהם

מֶה שְׂאֵלְתָךְ וַיָּנֶתֶן לָךְ, הָאֱהוּבָה - מה בקשתך כשכר על הבשורה הטובה?

הַנְּשִׁיבָתוֹ לְהַחֲיוֹת מִשְׁפַּחְתִּי - כמו שרחב ביקשה (יהושע ב, יב) וַיָּנֶתֶנָּה לִּי אוֹת אֶמֶת, להציל את בני משפחתה.

אָמַר 'אִם תִּמְלֹאֵי אֶת שְׂאֵלְתִי - אימתי אסכים לתת לך את שאלתך ולהציל את משפחתך

לְבֹא אֵלַי לַעֲשׂוֹת בְּקִשְׁתִּי' - כך דיבר הרשע בתאוות לב שחץ ונתעב

אָמְרָה 'נִקְיָה אֵינֶנִּי - אינני נקיה, כי דרך נשים לי

לְשָׁכַב עִם הַמֶּלֶךְ עַד יִרְחֲצוּנִי

וּבֵכֵן אָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ כִּי יֶאֱהָבֵנִי

שָׁמַח הַמֶּלֶךְ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה

וַצִּוָה לְכָל חֵילוֹ 'תִּנְחוּחוּ הַלֵּילָה

כְּדִי לְהַלְחִים מִחֵר מִלַּחְמָה מַעֲלָה - כן צוה עליהם לנוח כדי שיהיה להם כח ללחום מחר מלחמה טובה.

מִחֲנֵהוּ קוֹל הָעֶבֶר:

'כָּל אִישׁ לְמִנוּחָתוֹ וּמְהָרוֹ

וּבְנִשְׁתִּי הַעֲלָמוֹת אֶל תִּגְעוּ, סוּרוּ' - כוונתו שלא יראו זוהמתו. שלא יסתובבו במחנה הלך ושוב.

וְהַמֶּלֶךְ כְּסוּס מִזֵּיִן בְּצִהָלָתוֹ - כסוס מצרי בתאוותו

נִרְדָּם וַיַּעַף מִשְׁכָּרוֹתָיו - היא נתנה לו גבינה ויין והשתכר

וּמְהָרָה יְהוּדִית וְקִצְצָה גִלְגָּלָתוֹ - כאשר עשתה יעל לסיסרא, עשתה יהודית לראשו של אליפורני

אֶל הַשּׁוֹעֵר חֲזָרָה וְאָמְרָה:

'הַיּוֹם יוֹם בְּשׂוֹרָה

כָּל הַשְּׁעָרִים תִּפְתַּח מְהָרָה - השומר עוד עמד שם, והנה היא חוזרת עם ראש הרשע בידה.

לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ נִצְרָכְתִּי

וְאוֹתוֹ מְגוּפוֹ הַכְּרָתִי

וְהִנֵּה הוּא אֵתִי - אמר לה השומר, ואיך אאמין לך שזהו ראשו של המלך?

דְּבָרֶיהָ סִפְרוּ לְאֶכְיוֹר, וְהִרְאוּהוּ - הראו את הראש לאכזר שהיה תלוי על רגליו שם אצל השער

אֶת הָרֹאשׁ, וְאָמַר: הַכְּרָתִיהוּ! - אכזר העיד שזהו ראשו

הִלְלוּ אֵל בְּכָל הָאֲמִים, וְשִׁבְחוּהוּ

גִּלָּה וְשִׁמְחָה וְשִׁשׂוֹן וְאוֹרָה

לַיהוּדִים הַיְתֵה, וְתַפְאֶרֶה

כָּל הַלֵּילָה בְּהַדָּרָה

קוֹל שְׁאוֹן בְּפִגְיעָתָם - בַּבַּיִת הַמְדְּרֹשׁוֹת הָיוּ אִזּוֹ בְּאִמְצַע הַתְּפִילָה

קְרִיאַת שְׁמַע בְּקִרְיָאָתָם - קִרְאוּ ק"ש לַהֲכִיִּן אֶת נַפְשָׁם לַהֲרִיגָה עַל קִידוּשׁ הַשֵּׁם

וְנִשְׁמַע קוֹלָם בְּחֵיל וְשִׁוְעָתָם - הַקֵּב"ה קִיבֵּל אֶת תְּפִילָתָם שֶׁהִתְפַּלְלוּ בִּבְחִי

טָרְדוּ וְטָלְטְלוּ וְרָצוּ בְּבִהְלָה - כִּיּוֹן שֶׁתּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵחֵלוּ לַהֲרַעִישׁ בַּקּוֹל שֶׁשֶׁשֶׁן וְשִׁמְחָה, הוֹטְרְדוּ שִׁישִׁים אֶלֶף רָאשֵׁי הַגִּיּוּסוֹת בְּבִהְלָה

לַהֲגִיד לַמֶּלֶךְ קוֹל הַהִמְלָה - הַמֶּלֶךְ צוּה שֶׁלֹּא לַצֵּאת אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בּוֹקֶר, אֲךָ כִּיּוֹן שֶׁשִּׁמְעוּ אֶת הַקּוֹלוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲגִים וְדֹצִים, לֹא הָיִיתָה לָהֶם בְּרִירָה אֲלֵא לַהֲגִיד לַמֶּלֶךְ

וְהִנֵּה נֹפֵל מִתּוֹ בְּמִפְלָה גְדוֹלָה - וְהִנֵּה הֵם רוֹאִים אוֹתוֹ שֶׁאֵין לוֹ רֹאשׁ עַל הַכְּתָפִים.

כִּלְחָמוֹ מְשָׁמִים מְלָאכִים הַמוֹנִים - בַּסֵּפֶר הַמַּכְבִּים (ח"ב) כְּתוּב שִׁיְהוּדָה הַמַּכְבִּי סִיפֵר שֶׁתּוֹךְ כְּדֵי יִצְיָאָתוֹ לַמַּלְחָמָה, רָאָה שִׁיּוּרְדִים מְשָׁמִים צוּרוֹת שֶׁל הַמוֹנִי מַלְאכִים הַבָּאִים לְסִייעַ בַּעֲדוֹ. עַד שֶׁאָמַר 'רַבִּים אֲשֶׁר אֵיתָנוּ מֵאֲשֶׁר עִמָּהֶם'.

עַל שְׂשִׁים אֶלֶף גִּיּוּסוֹת הַיּוֹנִים

וּכְפָתוֹם וּמִסְרוֹם בִּיד שְׁנַיִם עָשָׂר כְּהָנִים - כְּאִמּוֹר לַעֲלִיל שְׁשָׁנִי הַמִּשְׁפָּחוֹת, מִתְּתִיָּהוּ וְחִשְׁמוֹנָאִי הָיוּ יַחַד י"ב כְּהָנִים.

בֶּן יוֹחָנָן כָּהֵן גָּדוֹל מִתְּתִיָּה

וְחִשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו יֵצְאוּ לְרוּיָה

כְּדָבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה, הִנֵּהיָהּ? - הַפִּיטוֹן שׁוֹאֵל לִפְנֵי הַצִּיּוֹר בְּבֵית הַמְדְּרֹשׁ, הִנֵּהיָהּ כְּדָבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה? הַשְׁמַעְתָּם מַעֲוֹלָם כִּזֶּה נֹס נֹרָא?

וְרָצְחוּם, וְחָרְבָם תָּבוֹא בָלָבָם - הַרְשָׁעִים עֲצָמָם הָרְגוּ זֶה אֶת זֶה בַּחֲרֵב וּקְשָׁת

וְחִצֵּי קֶשֶׁתוֹתָם בְּקֶרֶבָם

כִּי יִירִיב רִיבָם.

רַבִּים בִּיד מַעֲטִים מִסְרָת

וְשֵׁם גָּדוֹל וְקִדּוּשׁ לִי עֲשִׂיתָ

תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה כְּהַיּוֹם הַזֶּה נִתְּתָ - וי"א שֶׁהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל חֲנוּכָה מִיּוֹסֵד ע"שׁ נִצְחוֹן הַמַּלְחָמָה, תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה כְּהַיּוֹם הַזֶּה.

חָשׂוּ בָנִים לִפְנוֹת הַיְכָלָךְ - בַּתְּחִילָה עֲדִיין לֹא יָכְלוּ לַהֲכַנֵּס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לִפְנוֹת אֶת הַטּוֹמָאָה, כִּי הַיּוֹנִים הָעַמִּידוּ אֶת עוֹשֵׁי דַבְרֵיהֶם בְּתוֹךְ בֵּיהֶמ"ק, וְעַתָּה מִיָּהֲרָו וְהָרְגוּ אוֹתָם.

וּלְטֹהַר בֵּית זְבוּלָךְ

וּלְהַדְלִיק נֵרוֹת הַלֵּךְ

בְּדַקּוֹ כָּל הַשָּׁמָנִים בָּלָם

וְטַמְאוּם יָנִיחַם לְפִסְלָם

בְּנִכְנְסוֹ לַהֵיכָל בְּמַעֲלָם - וכמו שרימז המהר"ל זי"ע שתיבת יון בגימ' אחד יותר מהיכל, שהם רצו לשלוט על ההיכל ולמעול בו ח"ו. עד שהשי"ת עשה לנו נס.

יְדֵי חֹבֶתֶם לַהֲדָלִיק יֵצְאוּ

בַּפֶּךָ קֶטֶן אֲשֶׁר חֲתוּם מִצָּאוֹ

וְנַעֲשֶׂה נֶס, וְפָלָא גְדוֹל רָאוֹ

הַדֵּר שִׁמְנוֹ וְעֶקְרוֹ

לַהֲדָלִיק יוֹם אֶחָד נְשֹׁעוֹ

וְהַדָּלִיקוּ בוֹ שְׁמוֹנֶת יָמִים בְּפֶאֱרוֹ - אף שיש כמה תירוצים על קושיית הב"י שהניחו תחילה מעט מעט שמן, או פתילות דקות. אעפ"כ לא הומעט הדר יופי הדלקת הנר

וּקְבָעוּם יָמִים טוֹבִים לְשָׁנָה הַבָּאָה

בְּהֵלֶל, וּבִתְפִלָּה בְּהוֹדָאָה - באמירת על הניסים

וְיִשְׁימוּ אוֹתָהּ לְחֶק

מֵהַיּוֹם הַזֶּה וְהָלָאָה

חֶזֶק וְאַמֶּץ, בְּיָמֵי עוֹלָם יַעֲבֹדוּךָ - אנו מתחננים לפניו ית' שכבר נזכה גם היום הזה לעבוד את השי"ת כימי עולם

וְהִשְׁתַּחֲווּ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ וְיִסְגְּדוּךָ - ונזכה במהרה להשתחוות בהר הקודש, וכאשר תקנו החשמונאים להשתחוות י"ג פעמים כנגד אותם י"ג פרצות שפרצו היוונים

וּבִירוּשָׁלַם הַכֹּל יוֹדוּךָ

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יִשְׁבַּחוּךָ וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קְדוֹשׁ כָּיָי